

Markedsordningen for korn en grunnleggende innføring

Kurs i korn- og kraftfôrpolitikk
Norske Felleskjøp
7.11.2017

Ole N. Skulberg

Stortinget har gitt Norske Felleskjøp fornyet tillitt som markedsregulator for korn

- **Komiteens flertall**, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, har tillit til den jobben som markedsregulator gjør. Det er også positivt at en samlet kornbransje har samlet seg om en markedsbalansering med Norske Felleskjøp som markedsregulator. **Flertallet** er kritisk til statliggjøring av ansvaret for tiltak i sektoren.
- **Flertallet** viser til at en samlet korn- og kraftforbransje støtter opp under dagens markedsbalansering, at denne fungerer bra og at Norske Felleskjøp SA har gode forutsetninger for å gjennomføre markedsreguleringen på en god og effektiv måte.
- **Flertallet** mener at dagens ordning skal videreføres.
- **Flertallet** viser for øvrig til at regjeringen vil avvikle markedsbalanseringen i kornsektoren og går imot dette.

En samlet kornbransje ba Regjering og Storting om å videreføre den samvirkebaserte markedsreguleringen for korn med Norske Felleskjøp som markedsregulator

«Aktørene er, forutsatt at endringspunktene skissert under ivaretas, enige om at bransjen ønsker en videreføring av dagens ordning med Norske Felleskjøp som markedsregulator.

- Å sikre avsetningen av norsk korn
- Åpenhet rundt prognoser og importkvoter må videreføres i Bransjeforum for markedsregulering. På denne måten får alle aktører tilgang til full informasjon om grunnlaget som de anbefalte importkvotene er basert på.
- Sikre råvaretilgang i kombinasjon norsk/import ut fra behovet gjennom sesongen.
- Bruke lagerdata direkte fra aktørene i bransjen før siste prognoseavgivelse for sesongen som vil avklare om bransjen har større lager enn det som trengs fram til ny sesong og ta hensyn til det.»

Bransjeenighet om markedsordningen for korn

Markedsordningene er en av grunnpillarene i norsk landbruk og er en forutsetning for å nå Stortingets mål om økt norsk matproduksjon. For å nå dette målet må vi i framtida produsere mer korn og videreføre den geografiske produksjonsfordelinga (kanaliseringspolitikken). Dette har bidratt til å opprettholde et stort omfang av norsk matproduksjon gjennom et aktivt landbruk i alle deler av landet. Sikkerhet for avsetning av korn i markedet og lønnsomhet for bonden gjennom uttak av målpris avtalt i jordbruksforhandlingene er et premiss for å kunne videreføre denne politikken. Dette har vært hensikten med markedsordningen for korn fra den ble etablert.

Et velfungerende kornmarked er en av forutsetningene for markedsordningen. Aktørene er, forutsatt at endringspunktene skissert under ivaretas, enige om at bransjen ønsker en videreføring av dagens ordning med Norske Felleskjøp som markedsregulator.

Bransjen er enige om at et lavt kostnadsnivå og bred oppslutning i næringen er viktig for å sikre en robust markedsregulering for korn. Etter bransjens oppfatning er markedsbalansering i verdikjeden den mest effektive ordningen for å regulere produksjonen og sikre avsetning for det norske kornet.

Markedsordningen må hele tiden være åpen for endringer og løsninger som landbruket og aktørene er tjent med. Bransjen er derfor enige om at det skal arbeides videre med omforente forbedringspunkter innenfor dagens markedsordning for å sikre bruken av norsk korn. Bransjen er enige om følgende punkter:

- Å sikre avsetningen av norsk korn
- Åpenhet rundt prognoser og importkvoter må videreføres i Bransjeforum for markedsregulering. På denne måten får alle aktører tilgang til full informasjon om grunnlaget som de anbefalte importkvotene er basert på.
- Sikre råvaretilgang i kombinasjon norsk/import ut fra behovet gjennom sesongen.
- Bruke lagerdata direkte fra aktørene i bransjen før siste prognoseavgivelse for sesongen som vil avklare om bransjen har større lager enn det som trengs fram til ny sesong og ta hensyn til det.

Det er en målsetning at endringene i markedsordningens praktisering skal være ferdig utredet i løpet av våren 2017 og iverksatt fra kornsesongen 2017/18.

Oslo 21. oktober 2016

Felleskjøpet Agder

Felleskjøpet Rogaland Agder

Norgesmøllene

Norsk Bonde- og småbrukarlag

Synd Unikorn

Fiskå

Norgesfor

Norges Bondelag

Levende opptatt av det

Felleskjøpet

Hvorfor var en videreføring av samvirkebasert markedsbalansering i kornsektoren viktig?

- Gir kornbonden sikkerhet for at han får solgt sin avling til avtalt pris (målpris)
- Stor prisvariasjon gir økt risiko for mange små produsenter
- Utstrakt bruk av kontrakter ville ha gitt redusert kornproduksjon
- Økt risiko ville ha ført til lavere investeringer i hele verdikjeden
- Gir bonden stor trygghet både for pris og leveringssikkerhet til en lav kostnad, knapt 2 øre pr.kg i gj. snitt

Dersom kornarealet i kornområdet hadde blitt redusert ville bøndene der ha krevd å få tilbake noe av husdyrproduksjonen istedet

Markedsordningen for korn sikrer uttak av målpris

Målpris kombinert med mottaksplikt gjør at kornhandlere i dag konkurrer om norsk korn rundt målprisenivået selv om importkornet er billigere enn norsk korn

Det betyr at:

- dersom mottaksplikten hadde falt bort ville det eneste virkemiddelet en satt igjen med for å kunne sikre uttak av målpris være å øke de administrerte tollsatsene i importvernet
- kostnadene i norsk husdyrbruk og kornbasert næringsmiddelindustri ville dermed ha økt

Med dagens ordning som nå blir videreført utgjør denne kostnadsreduksjonen ca. 200 millioner kroner årlig for norsk jordbruk

Felleskjøpet som markedsregulator i kornsektoren

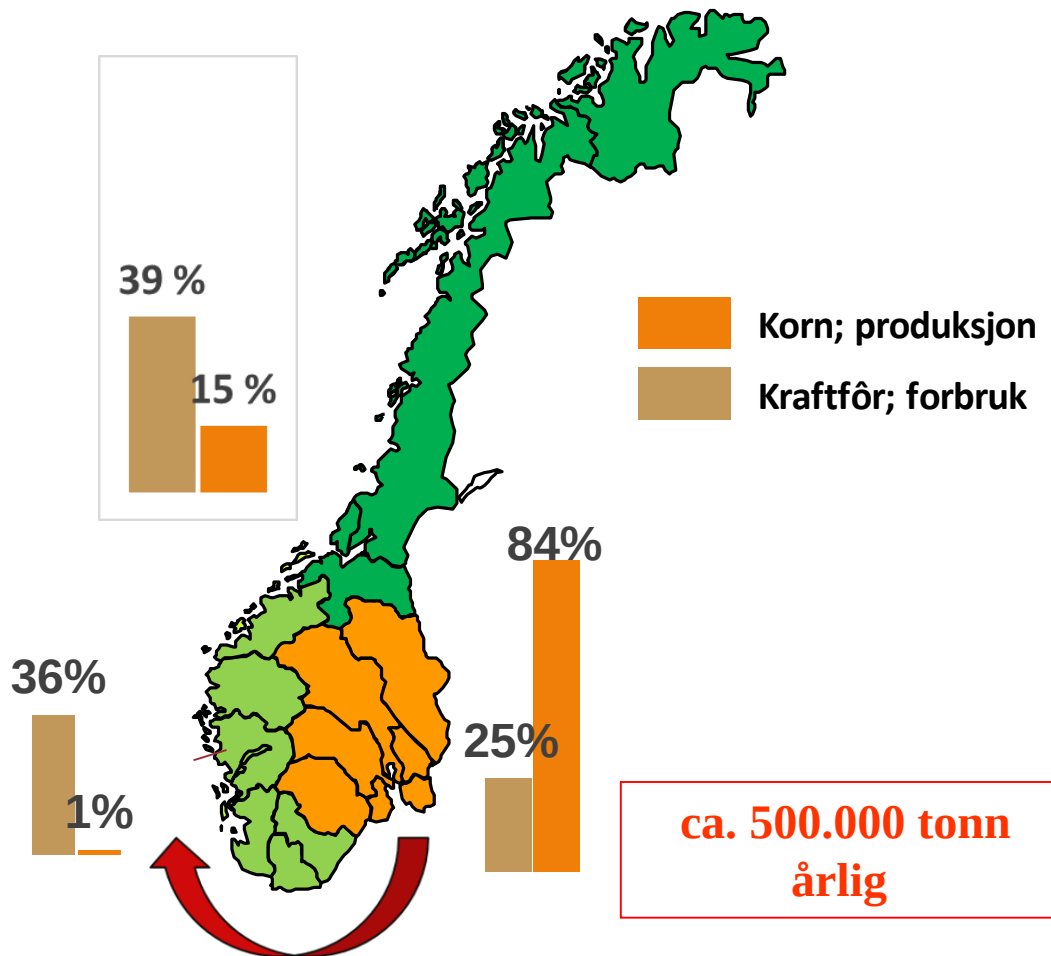
- Todelt ansvar:
 - NFK har ansvaret for å forvalte ordningen
 - FKA har det operative ansvaret i kornmarkedet
- Norske Felleskjøp er tillagt rollen som markedsregulator i kornsektoren av Stortinget
- Norske Felleskjøp er eid av Felleskjøpet Agri SA

Korn et underskuddsmarked i Norge

- Hvorfor da tiltak for å balansere markedet?
 - Gjør det mulig med et importvern som både sikrer avsetning av norsk korn samtidig som vi kan ha en relativt billig import
 - Gir et noenlunde stabilt og forutsigbart innenlands marked som betyr reduserte kostnader videre i verdikjeden
- Hvordan balanseres markedet?
 - NFK prognoserer markedsbalansen ved behov (minimum 3 ganger pr. år)
 - Sikrer tilgang til tilstrekkelige importkvoter for å skape balanse i markedet
 - Håndterer temporære overskudd som sikrer markedsbalanse og dermed mulighet til å ta ut jordbruksavtale avtalte priser i markedet

**35 % av det fulldyrka
arealet i Norge blir
brukt til produksjon
av korn
(ca. 2,9 mill. dekar)**

Hvorfor markedsbalansering i kornsektoren?

- Pris til produsent:
 - Sikre at det norske kornet finner avsetning i samsvar med målpris
- Avsetning fra produsent:
 - Sikre at bonden får solgt kornet
- Gir, sammen med importvernet, stabile priser i engrosmarkedet.
 - Forutsigbarhet gir bedre ressursbruk og mer kostnadseffektiv videreforedling!
- Sikker forsyning til foredlingsindustrien
 - Sikrer industrien over hele landet tilgang til råvarer til noenlunde ens priser

Markedsordningen for korn

- Etablert av Stortinget som en del av jordbruksoppgjøret i 2001
 - Fram til 2001 var det statlig kjøpeplikt på korn til garantert pris
 - Etter 2001 fikk vi et system med målpris og samvirkebasert markedsregulering også i kornsektoren

4150 fra kr 6 629 000 til kr 15 629 000
80 Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.
Markedsordningen for korn, *overslagsbevilgning*
fra kr 92 300 000 til kr 88 000 000

III

Statens grunnpriser for norsk korn med 15% vann fastsettes til:

Hvete, matkorn	217 øre pr kg
Rug, matkorn	201 øre pr kg
Bygg	178 øre pr kg
Havre	159 øre pr kg

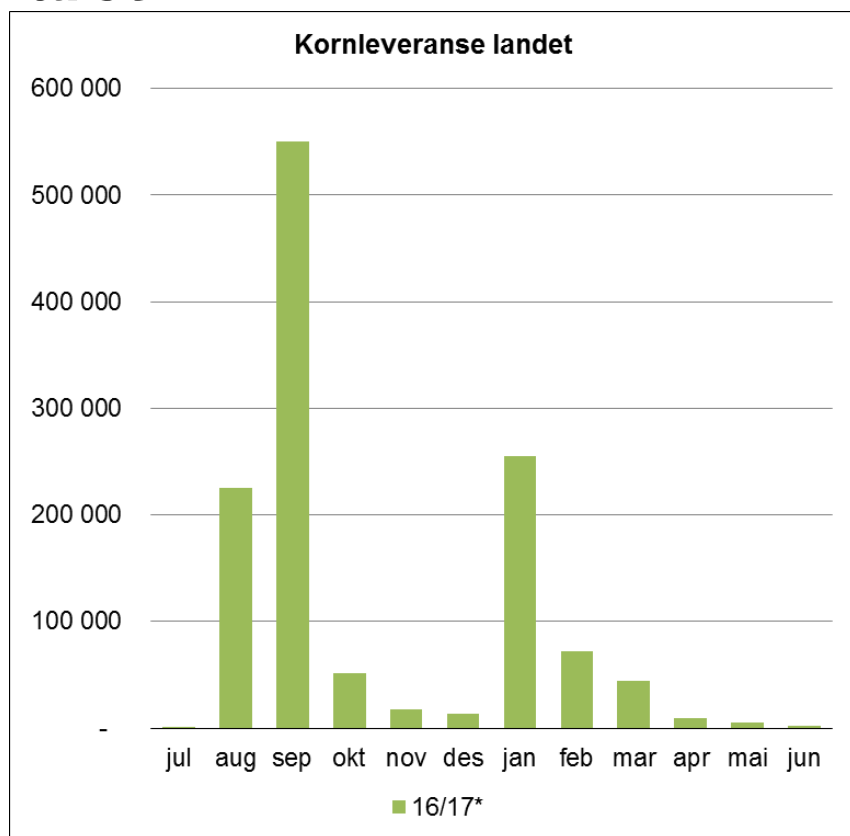
For oljefrø fastsettes basisprisen til 430 øre pr kg for vare med 8% vanninnhold.
Prisgarantien for korn og oljefrø er avgrenset til det kvantum som omsettes innenlands til matmel og kraftfôr til husdyr.

Stortinget sa
tet i 2000 kar
overført bele
kostnader ve

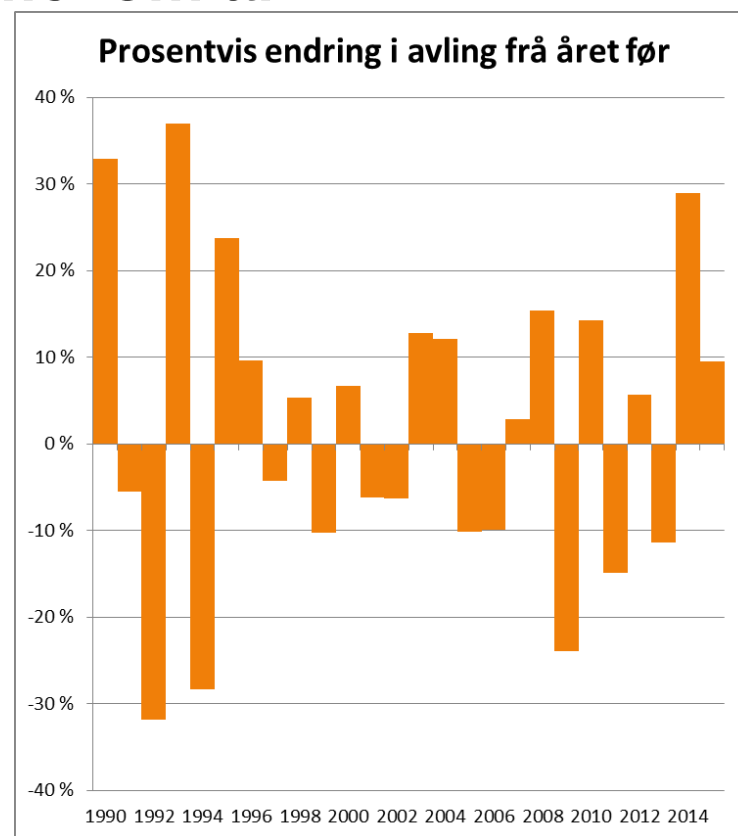
Stortinget s
midler fra l
administras
ner for 200
er trukket o
partemente
innenfor ra
tilskudd utvild

Særtrekk i kornproduksjonen

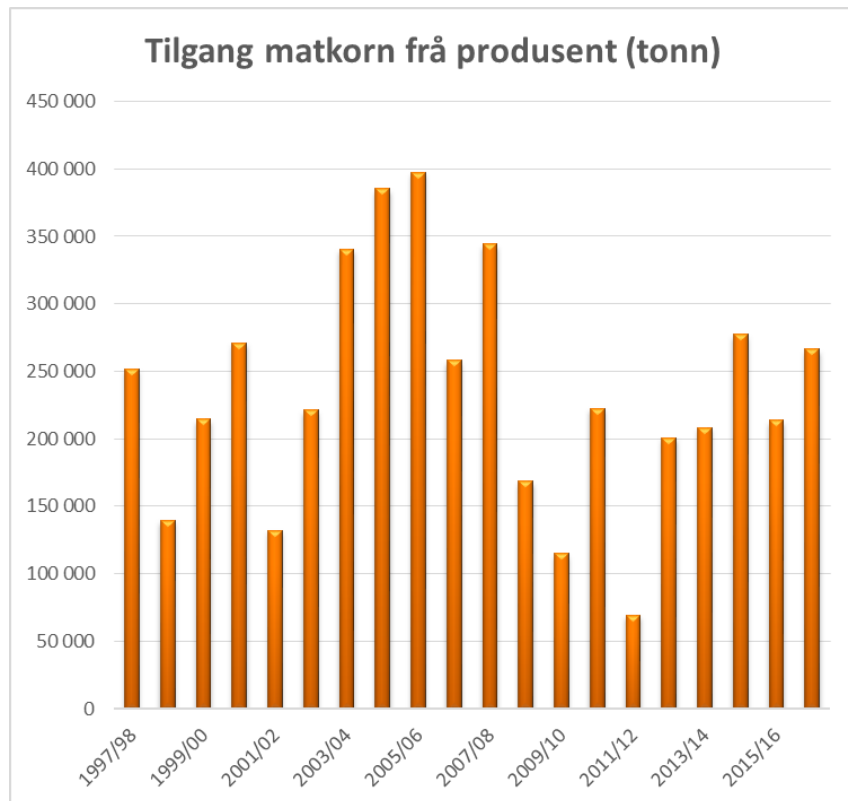
Konsentrert leveranse gj. året

Avlingen kan variere 40% mellom år

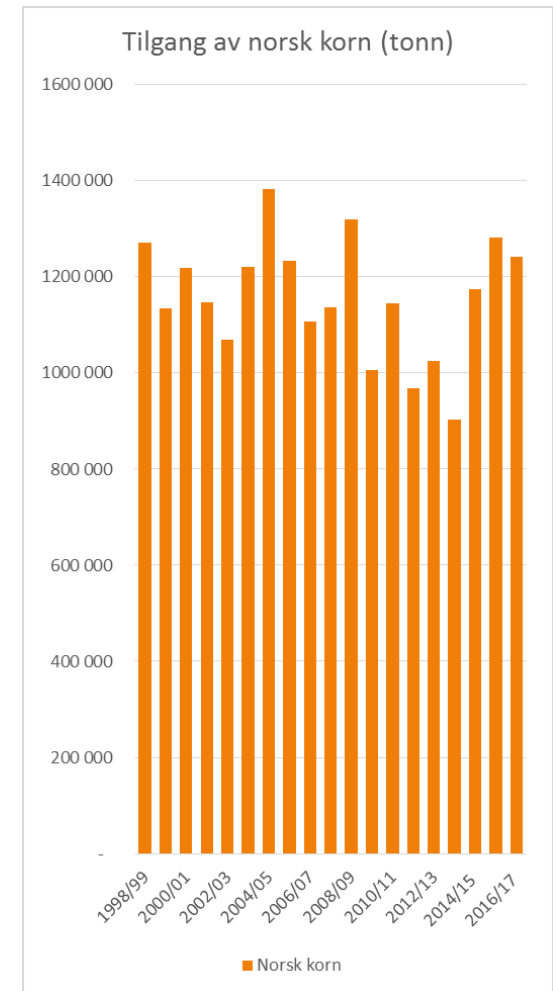

Store svingninger i mengde og kvalitet mellom år utfordrer bruksmulighetene for matkornet

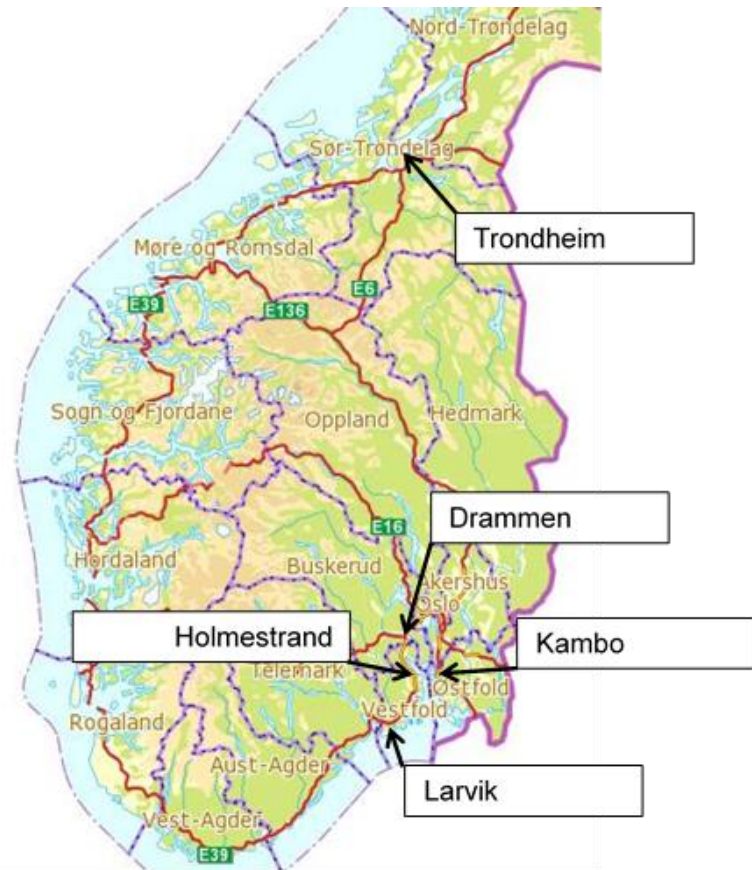
Prognosearbeidet – en forutsetning for å balansere markedet

- Prognosearbeidet sikrer oversikt og forutsigbarhet i det norske råvaremarkedet for korn
 - Prognosene blir oppdatert gjennom sesongen
 - Minimum pr august, november og mai
- Gir bonden sikkerhet for avsetning av kornet
- Danner grunnlaget for anbefaling av importkvoter med redusert toll
- Sikrer industrien stabil og forutsigbar råveretilgang
 - Prognoserer forbruket for sesongen
 - Prognoserer tilgangen av norsk korn i sesongen
 - Gir grunnlag for industriens planlegging av råvareinnkjøp til produksjonen fra mange små kornprodusenter

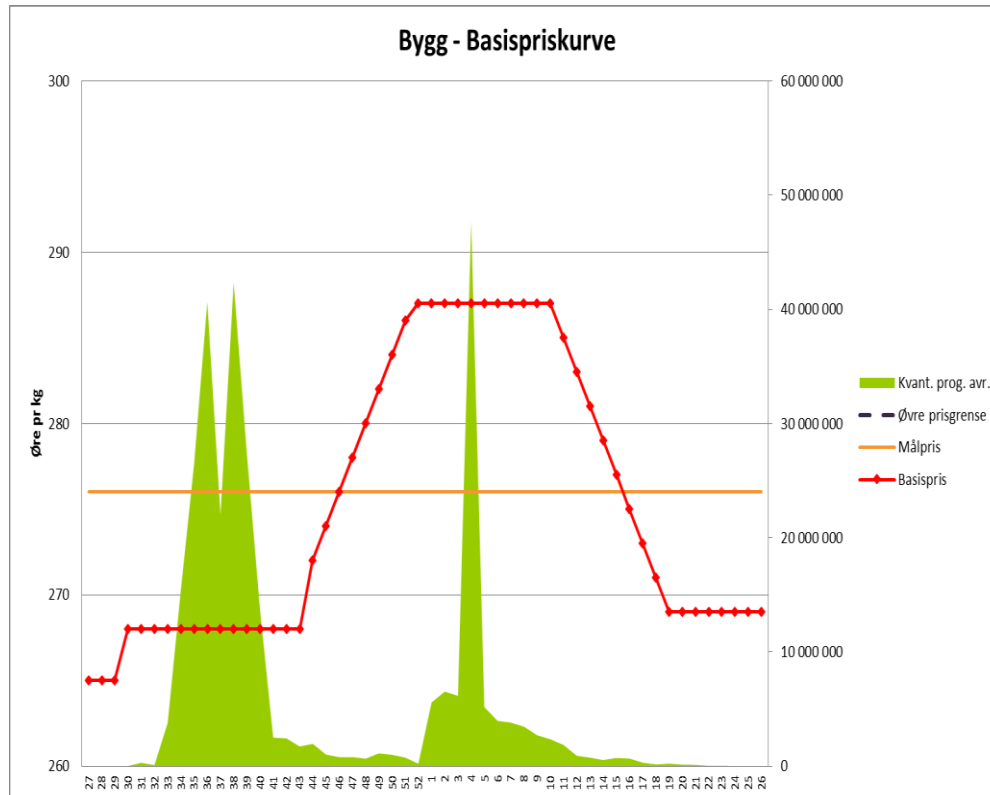

Målprispunkt for korn

- Felleskjøpet plikter å notere kornpris ved fem kystanlegg
 - Anlegg med kommersiell handel mellom uavhengige aktører
- Mål å ta ut målpris i snitt ved de fem anleggene på årsbasis
- Andre anlegg i Felleskjøpet står fritt i prisingen
- Alle andre aktører står fritt i prisingen

Prisansvaret

- Prissettingen har som mål i gjennomsnitt for året å ta ut målpris
- Pris brukes for å stimulere levering fra bonde slik at en optimaliserer logistikk og sikrer kostnadseffektivitet

Verktøy for å skape balanse i kornmarkedet

- Markedsregulator kan iverksette
 - Overlagring av korn til neste sesong
 - Omdisponere matkorn til fôrproduksjon
- Andre tiltak kan bare skje etter særskilt søknad og godkjenning av Omsetningsrådet

Gjennomføring av avsetningstiltak

- Bruker konsekvent anbudsinnhenting
- Betyr at alle aktører i bransjen kan delta i den praktiske gjennomføringen
- Anbud løser spørsmålet om fordeling og skaper konkurranse som holder kostnadene for markedsbalanseringen nede
- Ved bruk av anbud anses fordelingen mellom aktørene (forsyningsplikten) innfridd

Informasjonsansvaret

- Alle beslutninger om markedsregulering blir kunngjort samtidig til alle aktører
- Korte prosesser fra diskusjon til beslutning for å unngå perioder med forskjellig informasjonstilgang
- Viktigste beslutninger er:
 - Prognoser
 - Priser som gjelder ved de fem noteringsanleggene
 - Tiltak for å balansere markedet - avsetningstiltak

FIK Felleskjøpet
Norske Felleskjøp SA

Prognose for tilgang og forbruk av norsk korn for sesongen 2013/2014
pr. 22. november 2013

Tilgangsprognose
Prognosen baserer på kvantum korn som er anslått for landet til og med oktober julefrie med situasjonen på tilsvarende tidspunkt tidligere år.
Norske Felleskjøp gir følgende prognose for tilgangen av norsk korn til engroskvarteret i kornåret.

Tilgang norsk korn (tonn)

	2012	Prognose 2013	Prognose for sesongen 2013/2014	Prognose for sesongen 2013/2014
Tilgang	122 800	174 100	144 000	144 000
Forbruk	164 800	84 200	38 000	38 000
Salg	277 800	258 300	182 000	182 000
Salg til utlandet	12 800	2 200	18 000	18 000
Salg til Norge	265 000	256 100	164 000	164 000
Salg til utlandet	118 000	10 100	16 000	16 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	122 800	218 400	170 000	170 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	116 800	208 400	158 000	158 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	110 800	198 400	146 000	146 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	104 800	188 400	134 000	134 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	98 800	178 400	122 000	122 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	92 800	168 400	110 000	110 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	86 800	158 400	98 000	98 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	80 800	148 400	86 000	86 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	74 800	138 400	74 000	74 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	68 800	128 400	62 000	62 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	62 800	118 400	50 000	50 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	56 800	108 400	38 000	38 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	50 800	98 400	26 000	26 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	44 800	88 400	14 000	14 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	38 800	78 400	2 000	2 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	32 800	68 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	26 800	58 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	20 800	48 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	14 800	38 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	8 800	28 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	2 800	18 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	0 000	8 400	0 000	0 000
Salg til Norge	106 000	10 000	12 000	12 000
Salg til utlandet	0 000	0 000	0 000	0 000

Prognosen utgjør sin nedgang i forventa tilgang på 13 000 tonn korn, sett og kjørt i forhold til prognosen av 25. september.

[Slett her]

prognose november 2013.docx

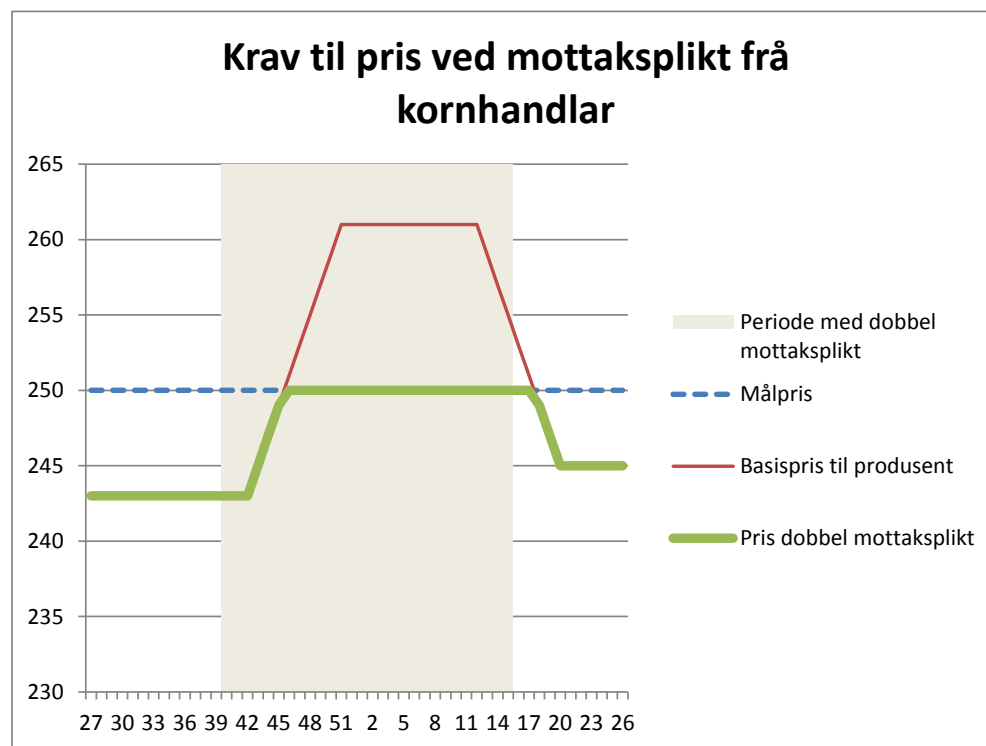
Mottaksplikt

- Felleskjøpet har plikt til å kjøpe
 - alt korn
 - på like vilkår
 - fra alle produsenter

Mottaksplikt fra andre kornhandlere («dobbel mottaksplikt»)

- I perioden 1. oktober – 15. april kan andre kornkjøpere forlange å få levere overskuddskorn til Felleskjøpet;
 - Samme prisvilkår som for kornprodusent
 - Prisen skal ikke overstige målpris

Forsyningsplikt

- Felleskjøpet har underskudd av korn ifht. behovet
- Forsyningsplikten gjelder derfor bare for «reguleringsvare»
- Så lenge reguleringen skjer gjennom anbud, er forsyningsplikten ivaretatt

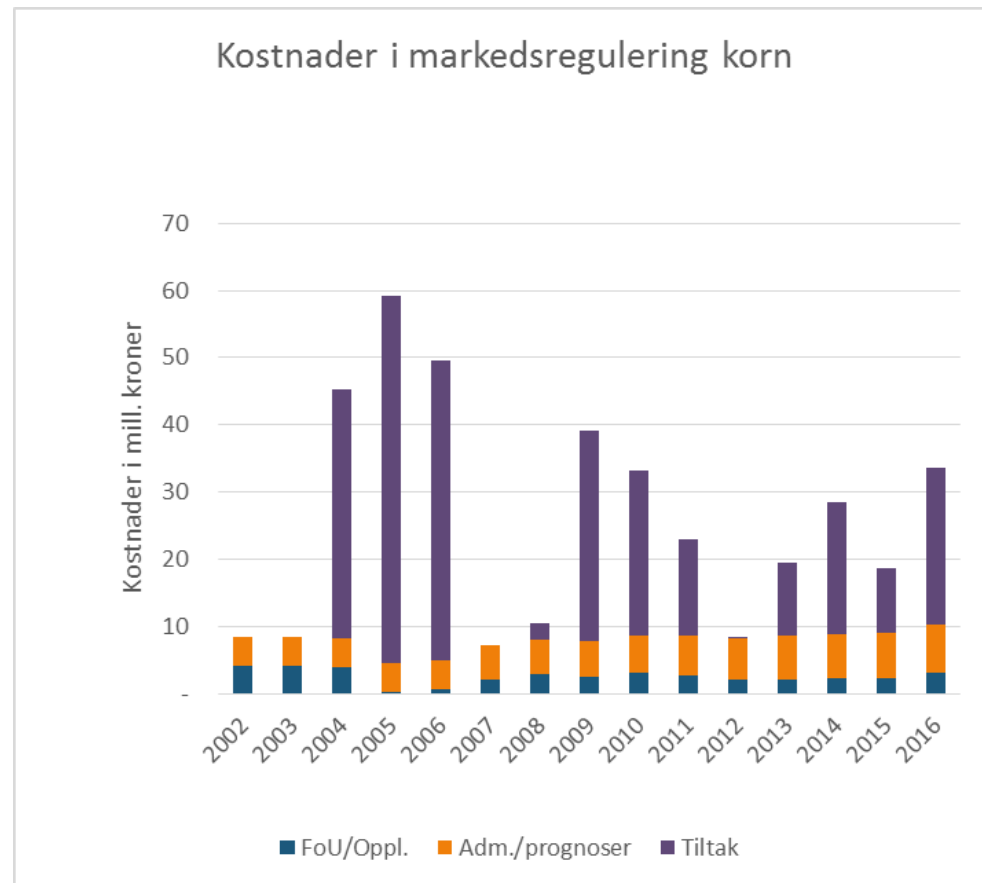
Markedsordningen sikrer avsetning av norsk korn og samtidig lav toll

- **Importkornet i dag:**
 - ✓ Kvoteimport med lavere pris enn norsk korn
 - ✓ Samlet kostnadsreduksjon ca. 100 millioner kroner hvert år
- **Tollsystemet før 2001:**
 - ✓ 10 øre/kg i sikkerhetsmargin for norsk korn
- **Innføringen av markedsordningen for korn i 2001 gjorde det mulig å redusere kostnadene i norsk matproduksjon med minst 200 millioner kroner årlig**

Finansiering – omsetningsavgift

- Kornbonden betaler markedsreguleringen
- Avgift på all leveranse av korn og proteinvekster
- Avgiften har variert;
 - 0 – 4,5 øre pr kg korn
- Kostnadene til administrasjon og prognosearbeid utgjør 0,6 øre pr kg

Bransjeforum gir innsyn i og kontroll med markedsregulators arbeid

- Arbeidet i Bransjeforum
 - Bransjeforum har ingen vedtaksfullmakter
 - Får utkast til og kvalitetssikrer grunnlaget for prognosene
 - Gir bransjen innsyn i markedsregulators grunnlag for ny prognose
 - Unngår å ta opp tema som kan være i strid med konkurransereglene
- Alle relevante aktører er med:
 - Fiskå Moss AS
 - Felleskjøpet Agri
 - Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal
 - Felleskjøpet Rogaland Agder
 - Lantmännen Cerealia
 - Norgesfôr
 - Norgesmøllene
 - Norgrain AS
 - Norkorn
 - Statens landbruksforvaltning
 - Strand Unikorn

Takk for oppmerksomheten!

Hva hadde blitt effektene av å avvikle markedsordningen i kornsektoren slik Regjeringen ønsket?

- **Sikkerhet for pris til produsent ville bli svekket:**
 - Ingen markedsaktør har lenger et selvstendig ansvar for å sikre at bonden kan oppnå målpris
 - Konkurransen i kornmarkedet vil avgjøre prisdannelsen noe som betyr mye større geografiske og sesongmessige prisvariasjoner.
- **Sikkerhet for avsetning for den enklete produsent hadde blitt svekket:**
 - Ved bortfall av mottaksplikten mister bonden sikkerheten for å få solgt kornet sitt
 - Når konkurransen i primærleddet om å få levert varen sin øker vil prisen bli presset
 - Spesielt for mathvete, rug og havre som tidvis har hatt et overskudd vil det bli kontraktproduksjon.
 - Regjeringen skriver i meldinga at dette i prinsippet vil kunne gjelde alt korn
- **Sikkerheten for stabile leveranser og priser i engrosmarkedet hadde blitt svekket**
 - Økt risiko og mindre forutsigbarhet vil gi økt ressursbruk og en mindre kostnadseffektiv verdikjede
 - Åpner for større prisvariasjoner på råvarer til foredlingsindustrien i ulike deler av landet

Avklart i en bransjeavtale høsten 2016

- I møte med aktørene i kornbransjen 21.10.2016 var det enighet om å arbeide for endring i måten overskudd av korn i Norge ved sesongslutt blir fastsatt på:
 - «Bruke lagerdata direkte fra aktørene i bransjen før siste prognoseavgivelse for sesongen som vil avklare om bransjen har større lager enn det som trengs fram til ny sesong og ta hensyn til det.
 - Det er en målsetning at endringene i markedsordningens praktisering skal være ferdig utredet i løpet av våren 2017 og iverksatt fra kornsesongen 2017/18.»
- Markedsregulators prognose skal fortsatt gjelde for alle andre tiltak og for vurdering av behovet supplerings-import

Forslag til ny modell

- Aktørene melder inn sine eventuelle overskudd eller underskudd av norsk korn pr. 1. april
- Etter avkorting for eventuelle underskudd og andre tiltak blir summen lagt ut for anbud
- Konkurransen om kompensasjon for overlagring vil være svakere enn i dag
- Endringen gir fordeler til kornselger og kan gi uheldige utslag på konkurransen i kornmarkedet
- Endringen kan gi høyere reguleringskostnader og kan også påvirke markedsprisene for korn i annenhåndsmarkedet
- For å motvirke disse endringene foreslås maksimalsatsene for kompensasjon redusert til 90 % av beregnet sats